

Atskaite par dalību COPA-COGECA un EK darba grupā

Tiešmaksājumi un zaļināšana

23.-24. oktobrī 2014., Briselē

KOPSAVILKUMS

- Šī būs aktīvu diskusiju platforma ar mērķi rast kompromisus starp ieinteresētajām pusēm jautājumos par tiešmaksājumiem un zaļināšanas pasākumiem;
- Par Eiropas Komisijas (EK) sociālā dialoga grupas (SDG) Tiešmaksājumi un Zaļināšana vadītāju uz vienu gadu tika ievēlēta Maira Dzelzkalēja (COPA-COGECA)
- Latvijai ir jā sagatavo un jā nosūta priekšlikumi SDG stratēģiskai darba kārtībai turpmākajiem 7 gadiem.
- Būtiski ir izvērtēt vēlamo EK sociālā dialoga grupas Tiešmaksājumi un Zaļināšana vadītāju 2015. un 2016. gadā, lai sekmīgi lauksaimniekiem vēlāmā virzienā sagatavotos KLP izmaiņām 2017.gadā.
- Vairākās Eiropas Savienības (ES) valstīs ir noteikta minimālā kultūras ražība no hektāra, lai saņemtu saistīto atbalstu.
- ES dalībvalstis izmanto saistīto atbalstu, lai veicinātu saražotās produkcijas apjoma palielināšanos.
- Kartupeļus cietei ražo 10 dalībvalstīs, tomēr tikai 5 dalībvalstīs ir paredzēts saistītais atbalsts.
- Vairākas ES dalībvalstis definējot „aktīvais lauksaimnieks” ir vēlējušās kā kritēriju iekļaut minimālo lopu vienību skaitu uz hektāru, bet EK pagaidām to nav atļāvisi.
- EK lēnās lēmumu pieņemšanas dēļ lauksaimniekiem var nākties ciest zaudējumus.
- COPA-COGECA gatava risināt kopējās dalībvalstu problēmas tiešmaksājumu un zaļināšanas jautājumos tiešās sarunās ar EK atbildīgajiem pārstāvjiem.
- Tiks ierosināts izveidot COPA-COGECA iekšējo darba grupu par tiešmaksājumiem un zaļināšanu.
- Dažās valstīs atbalsta maksājumi tiek izmaksāti pat līdz 14 maksājumos gada laikā.
- Jaunas institūcijas (DG AGRI (EK Lauksaimniecības ģenerāldirektorāts) Kontrolu atbalsta departaments)) izveide samazina lauksaimniecības konkurētspēju un palielina administratīvo slogu un izmaksas gan katrai dalībvalstij, gan EK.
- Latvijas Zemkopības ministrijas un Lauku atbalsta dienesta pārstāvju ilgstoša dialoga rezultātā ar lauksaimniekiem, Latvijas lauksaimnieki ir daudz labāk informēti par tiešmaksājumiem un zaļināšanas nosacījumiem. Citās dalībvalstīs lauksaimniekiem joprojām lielas neskaidrības.
- Pēc gada EK apkopos un novērtēs iegūtos zaļināšanas rezultātus, kas būs publiski pieejami.

PRIEKŠLIKUMS

Agneses Haukas (Latvijas eksperte SDG) priekšlikums SDG stratēģiskajai darba kārtībai 2014-2020: SDG pārstāvjiem kopīgi izvērtēt, kuri zaļināšanas pasākumi ir efektīvākie izvērīto mērķu sasniegšanai un kuri nebūtiski un atceļami, samazinot pārtikas un izejvielu ražošanas izmaksas un saglabājot un paaugstinot ES lauksaimnieku un produkcijas konkurētspēju starptautiskā tirgū. Šo uzdevumu ir jāskata gan pirms iespējamām izmaiņām KLP 2017. gadā, gan gatavojoties nākamajam plānošanas periodam.

DISKUSIJAS

EK SDG par Tiešmaksājumiem un Zaļināšanu pulcē 39 ES mēroga organizācijas, ko kurām 32 organizācijas pārstāv lauksaimnieku un ar lauksaimniecību saistītu nozaru (piem., minerālvielu ražotāju asociācija) intereses un 7 organizācijas (14 pārstāvji) iestājas par vides aizsardzības jautājumiem.

Pirmajā EK sociālā dialoga grupā par Tiešmaksājumiem un Zaļināšanu piedalījās trīs pārstāvji no Latvijas – Agnese Hauka (Latvijas Zemnieku federācija), Maira Dzelzkalēja (Zemnieku saeima) un Oskars Keišs (BirdLife).

Pēc pirmās sanāksmes var secināt, ka šī būs aktīvu diskusiju platforma ar mērķi rast kompromisus starp ieinteresētajām pusēm jautājumos par tiešmaksājumiem un zaļināšanas pasākumiem. Izaicinājums būs īstenot konstruktīvas diskusijas starp lauksaimnieku un vides jautājumu pārstāvjiem, jo vides jautājumu pārstāvji bija agresīvi noskaņoti.

Vairākkārtīgi tika runāts par nepieciešamību **pilnveidot darba grupas organizāciju**, laicīgi veidojot strukturētu darba kārtību, laika grafiku, tematus un runātājus, t.sk., norādot EK pārstāvju vārdus un ieņemamos amatus. Tika norādīts, ka ir būtiski, lai darba grupa būtu produktīva un tās dalībniekiem jau iepriekš ir jāsaprot diskusijām par plānotiem jautājumiem. EK un nevalstiskās organizācijas (NVO) pārstāvji šiem priekšlikumiem piekrita.

Par EK sociālā dialoga grupas par Tiešmaksājumiem un Zaļināšanu vadītāju tika ievēlēta Maira Dzelzkalēja (COPA-COGECA) un par vietniekiem M. Jean-Michel Schaeffer (CEPM) un Ms Trees Robijns (BirdLife). M.Dzelzkalējas kandidatūru neatbalsta tikai Eiropas Piena padomes valdes priekšsēdētājs. SDG vadītājam un vietniekiem ir jāsaprot stratēģiskā darba kārtība turpmākajiem 7 gadiem. Darba grupas dalībnieki tiek aicināti iesūtīt priekšlikumus līdz 14. novembrim uz COPA-COGECA biroju. Latvijai ir jāsaprot un jānosūta priekšlikumi SDG stratēģiskai darba kārtībai turpmākajiem 7 gadiem.

Darba grupas vadītāji ievēlēti uz vienu gadu, kas nozīmē, ka 2015. gada rudenī notiks vēlēšanas. Vienu vadītāju atkārtoti var ievēlēt otro reizi, bet trešajā gadā dialoga grupas vadītāja pienākumus jāuzņemas citam pārstāvim, kurš nepārstāv organizāciju, no kuras bijis iepriekšējais vadītājs. Būtiski ir izvērtēt vēlamo EK sociālā dialoga grupas par Tiešmaksājumiem un Zaļināšanu vadītāju 2015. un 2016. gadā, lai sekmīgi lauksaimniekiem vēlāmā virzienā sagatavotos KLP izmaiņām, kas paredzētas 2017.gadā.

Darba grupa tiksies 3 reizes gadā, bet nākamā tikšanās reize netika noteikta.

TIEŠMAKSĀJUMI UN ZAĻINĀŠANA

Lietuva: lauksaimnieki vēlējas panākt, lai definējot „aktīvo lauksaimnieku” tiku iekļauts kritērijs par minimālajām lopu vienībām uz platību, bet saņēmuši EK noraidījumu. Apgalvo, ka Īrijā, Spānijā un Portugālē tiek izmantots kritērijs par minimālo lopu vienību skaitu uz hektāru.

Spānija: neapstiprina Lietuvas apgalvojumu, bet norāda, ka kritērijs par minimālo lopu vienību skaitu uz hektāru ir iekļauts dokumentā kā vēlamais, bet vēl nav saņemts EK apstiprinājums.

Čehija: Zemkopības ministrija grib noteikt, ka „aktīvais lauksaimnieks” ir tas, kuram ir reģistrācijas numurs, tomēr Čehijas lauksaimnieki neatbalsta šādu valdības ieceri.

Lielbritānija: lauksaimnieki var ciest zaudējumus, jo saņem nepietiekamu informāciju no EK. 2014. gada augustā Anglijas valdība nosūtīja EK sarakstu par ilggadīgām kultūrām (*permanent crops*), bet joprojām nav saņemta atbilde, vai saraksts ir apstiprināts. Lauksaimnieki nedrīkst ciest no tā, ka EK lēni pieņem lēmumus.

EK atbild: lai arī dalībvalstis ir iesniegušas sarakstus ar ekoloģiskās nozīmes platības kritērijiem, EK tos vēl izvērtē un 2014. gada oktobra beigās nosūtīs dalībvalstīs apstiprinājumu vai pieprasījumu pēc nepieciešamiem papildinājumiem.

Nīderlande: zaļināšanas attiecināmajās kultūrās netiks iekļauti pastāvīgās dārza kultūras, dekoratīvo stādu audzēšana, augludārzi, ogulāji.

Latvija: norāda, ka esošajās prasībās par slāpekli piesaistošiem augiem (*nitrogen fixing crops*) ir jābūt tīrajam sējumam - nedrīkst būt kultūraugu mikstūra, bet Latvijā un Ziemeļvalstīs tauriņziežu audzēšanai tiek izmantota sēklu mikstūra.

CEJA (Eiropas Jauno lauksaimnieku organizācija): par ilggadīgiem augiem tiek uzskatīti tie, kas aug ilgāk par 5 gadiem un katru gadu dod ražu. Pie šādiem kultūraugiem pieder arī sparģeļi. Spānijā ir līdzīga situācija Latvijai - arī ir vairāki augi, kas tiek izmantoti kā saistaugi citu augu audzēšanai.

SAISTĪTAIS ATBALSTS

Čehija: valdība grib noteikt, ka saistīto atbalstu var saņemt tikai pie noteiktas ražības, piemēram, kartupeļiem vismaz 27 t/ha. Lauksaimnieki tam nepiekrīt, jo saistītais atbalsts ir paredzēts ražošanas nozares saglabāšanai, nevis ražošanas apjomu palielināšanai. Šobrīd pēc valdības plāniem atbalsts tiks sniegts tikai intensīviem ražotājiem, atsijājot mazāk produktīvas saimniecības un arī bioloģiskās saimniecības.

Portugāle: saistītais atbalsts ir paredzēts tomātu un rīsu audzēšanai, lai saglabātu ražošanu. Tomēr ir noteikts minimālais ražas apjoms – 60 tonnas/ha, lai varētu saņemt saistīto atbalstu. Saistītais atbalsts ir veids, kā tieši atbalstīt ražojošos lauksaimniekus. Saistītais atbalsts Spānijā veido 20% no 1.pīlāra budžeta.

Francija: saistītā atbalsta saņemšanai ir noteikta minimālā ražība no hektāra. Mērķis tādējādi ir atsijāt neaktīvos lauksaimniekus. Nav jāraizējas, ka saistītais atbalsts varētu būtiski palielināt ražošanas apjomus un izraisīt Pasaules Tirdzniecības organizācijas neapmierinātību par negodīgu konkurenci, subsidējot ražošanu.

Vācija: šobrīd nav paredzēts mehānisms, kā aprēķināt saistītā atbalsta ietekmi uz produkcijas apjoma palielināšanos.

Latvija: M.Dzelzkalēja aicina nākamajā tikšanās reizē runāt par saistīto atbalsta nosacījumiem ES dalībvalstīs, jo šobrīd daudzās dalībvalstīs nosacījumi vēl ir izstrādes procesā un nav skaidrības no EK puses.

Pekka Pessonen (COPA-COGECA) aicina lauksaimnieku organizācijas sūtīt rakstiskas vēstules uz COPA-COGECA biroju par nosacījumiem, kas ierobežo saimniecību attīstību. Dalībvalstu līdzīgu problēmu gadījumā tās tiks risinātas sarunās ar EK.

BIROKRĀTISKAIS SLOGS

Portugāle: lauksaimniekiem ir liels administratīvais slogs, jo paredzētie atbalsta maksājumi tiek pārskaitīti 14 maksājumos viena gada laikā. Nepieciešams samazināt maksājumu skaitu, apvienojot vairāku atbalsta maksājumu izmaksu vienā reizē.

Francija: lauksaimniekiem ir liels administratīvais slogs un katru reizi, kad nāk pārbaudes institūcijas, lauksaimnieks izjūt milzīgu satraukumu. Tas samazina saimniecības produktivitāti, jo lauksaimniekam jāorientējas nevis uz ražošanu, bet uz dokumentācijas sakārtošanu.

EIROPAS KOMISIJAS INFORMĀCIJA

Ir notikušas strukturālas izmaiņas EK sociālā dialoga grupās. Ja iepriekšējā plānošanas periodā darba grupās 85% dalībnieku pārstāvēja biznesa intereses (lobijus) un tikai 15% bija nevalstiskās organizācijas, kas pārstāv sabiedriskās intereses, tad 2014. – 2020. gadā lobiju pārstāvji veidos 53% un nevalstiskās organizācijas 47% no kopējā sociālo dialogu dalībnieku skaita.

EK sagaida, ka darba grupa strādās aktīvi un ne tikai noklausīsies EK sniegto informāciju, bet arī komentēs un sniegs priekšlikumus turpmākās darbības pilnveidošanai.

EK Tiešā atbalsta departamenta pārstāve informē, ka reformu mērķis ir palielināt saimniecību ilgtermiņa dzīvotspēju, palielinot neatkarību no tirgus cenu svārstībām un nodrošinot fiksētu atbalsta pamatlikmi, sekmēt ilgspējīgu dabas resursu vadību, veicinot teritoriālo attīstību, nodrošinot strukturālo un produktu dažādību, atbalstot lauksaimniecību teritorijās ar īpašiem nosacījumiem un pārtikas ķēžu veidošanos. Pirmo reizi 1. pīlārā iekļauts atbalsts jaunajiem lauksaimniekiem, lai risinātu paaudzes nomaiņu lauksaimniecības nozarē.

Eiropas piena padome: ko EK darīs, lai sasniegtu KLP noteikto mērķi – lai lauksaimnieki ražotu to, ko vajag tirgum?

EK atbild: Viss KLP ir orientēts, lai lauksaimnieki ražotu to, ko vajag tirgum.

Eiropas Kartupeļu cietes ražotāju asociācija: Kartupeļus cietei ražo 10 dalībvalstīs, tomēr tikai 5 dalībvalstīs ir paredzēts saistītais atbalsts cietes kartupeļu audzēšanai. Tas radīs nevienlīdzīgu konkurenci starp cietes kartupeļu audzētājiem un kartupeļu cietes ražotājiem.

Bird Life: vai dalībvalstij ir jāievēro biodažādība vai tā var vienkārši izvēlēties attiecināmus kultūraugus.

EK atbild: dalībvalsts izvēlas kultūraugus.

Anglija: Kādi ir reālie ieguvumi no zaļināšanas, jo ieviešanas izmaksas ir augstas.

Lauksaimnieki norāda, ka EK ir jāizprot nosacījumu reālais pielietojums un praktiskais rezultāts.

Lauksaimnieki uzdod jautājumus par aktīvā lauksaimnieka definīciju, lopu vienībām uz hektāru, kokiem, pļavām, bioloģisko lauksaimniecību un citu jautājumus, uz kuriem EK pārstāvji atbild, pamatojoties uz regulām. Latvijas Zemkopības ministrijas un Lauku atbalsta dienesta pārstāvji ir detalizēti un ilgstoši šos jautājumus Latvijas lauksaimniekiem skaidrojuši.

Christiana Borahmann, DG Agri Unit 3: informē, ka Unit 3 ir speciāli izveidots ieviešanas atbalsta departaments, lai sniegtu atbalstu KLP ieviešanas uzraugošajām institūcijām. Departaments nodarbojas ar kontroļu atbalsta pasākumiem. Īsumā tiek izstāstīts par kontroļu veikšanu jaunā KLP ietvaros un attiecīgie dokumenti ir pievienoti darba grupas darba materiālos.

M.Dzelzkalēja prezentē COPA-COGECA biroja sagatavotu prezentāciju par zaļināšanas ieviešanu no lauksaimnieku viedokļa, kā piemēru izmantojot Latvijas situāciju. M.Dzelzkalēja norādīja, ka tiešmaksājumi ir būtiski konkurētspējas nodrošināšanai lauksaimniecībā.

Agnese Hauka

Paraksts

PROJEKTU LĪDZFINANŠĒ
EIROPAS SAVIENĪBA

EIROPAS LAUKSAIMNIECĪBAS FONDS LAUKU ATTĪSTĪBAI:
EIROPA INVESTĒ LAUKU APVIDOS